

Valtuutettu Timo Vornasen ynnä muiden valtuustoaloite kulttuuripaikkarakentamisen uudelleenarvioinnista

KV 23.05.2022 § 56

Valtuutettu Timo Vornanen jätti 23.5.2022 valtuuston puheenjohtajalle valtuustoaloitteen kulttuuripaikkarakentamisen uudelleenarvioinnista.

Valtuustoaloitteen olivat allekirjoittaneet myös Ari Tielinen, Jere Nuutinen, Jaakko Leppäinen, Eero Bogdanoff, Pekka Puustinen, Jarmo Pippola, Ella Partanen, Margareetta Rätty, Virve Mikkonen, Jari Korhonen, Jenni Laasonen, Petteri Tahvanainen, Hannes Rossi, Tapani Nuutinen, Karita Kaita, Matti Ketonen, Maija Kuivalainen, Mika Piironen, Sami Laitila, Marjatta Rätty, Helena Hulmi, Päivi Eteläpää, Anu Vehviläinen, Asko Miettinen, Asseri Kinnunen, Sari Huovinen, Jussi Wihonen ja Outi Mara.

Päätös:

Lähetettiin kaupunginhallituksen valmisteltavaksi.

KH 26.09.2022 § 344
3680/00.02.00.03/2022

Kaupunginhallitus päätti kokouksessaan 30.5.2022 lähettää asian Joensuun tilakeskuksen ja hyvinvointipalvelujen valmisteltavaksi.

Aloitteen allekirjoittaneet valtuutetut esittävät, että ennen päätöstä kaupungintalon tulevasta käytöstä arvioidaan uudelleen musiikki- ja kulttuuritalon sijaintipaikka, museotoiminnan järjestelyt kokonaisuutena, Taidemuseon peruskorjauksen kiireellisyys, kulttuuritilarakentamisen tarkeysjärjestys sekä kaupungintalon kehittäminen kaupunkilaisten taloksi ja "kulttuurimuseoksi" osana Sinisen virran museokonseptia.

Vastaus valtuustoaloitteeseen:

Kulttuuripaikkarakentamista koskeva valmistelu on edennyt valtuuston tekemien päätösten mukaisesti. Keskeisiä tehtyjä päätöksiä ovat kulttuuripaikkasuunnitelma (KV 31.8.2020 § 71) ja hallinnontilojen keskittäminen ja kulttuurin keskeiset tilaratkaisut (KV 31.8.2020 §72). Kulttuuripaikkasuunnitelman hyväksymisen yhteydessä valtuusto linjasi, että kulttuuritilaselvityksessä esille noussut tarve 150–200-paikkaisesta moneen kulttuurikäyttöön sopivasta tilasta ratkaistaan kulttuuritilojen jatkosuunnittelun yhteydessä.

Näiden päätösten yhteydessä on selvitetty laajempia tilaratkaisuja koskevia kokonaisuuksia. Asioita on viety tehtyjen päätösten mukaisesti eteenpäin ja linjaukset on huomioitu myös kaupunginvaltuuston hyväksymien vuosien 2021 ja 2022 talousarvioiden yhteydessä.

Museon siirtäminen Carelicumista

Kaupungintalo museoksi hankesuunnitelmaa on tarkistettu ja kevennetty maaliskuussa 2022 esillä olleesta suunnitelmasta (KH 21.3.2022 § 116). Kulttuurijohtajan johdolla käynnistyi toukokuussa 2022 museoiden toiminnan edelleen kehittäminen Sinisen Virran museokonseptin mukaisesti. Museoviraston näkemykset on huomioitu suunnittelussa. Kaupungintalon käyttämistä museotoimintaan Museovirasto ei vastusta vaan pitää rakennusta jo itsessään näyttelykohteena ja hyvänä, että rakennus avautuu yleisölle. Museovirasto on useassa yhteydessä ilmaissut halunsa olla mukana jatkosuunnittelussa. Museoviraston näkemyksen mukaan keskeisimmät ongelmat kaupungintalon aiemmin esitetyissä muutoksissa olivat uuden ilmanvaihto- ja jäterakennuksen rakentaminen arvokkaaseen kulttuuriympäristöön, sisäpuolisten

ilmanvaihtokanavien koteloinnit tiloissa ja hissien toteuttaminen rakennuksen ulkopuolelle. Museotoiminnan kokonaisuuden uudelleen järjestelyllä näyttelytoiminnan toteuttaminen vitriinein voidaan kaupungintalon muutokset toteuttaa huomattavasti kevyemmin ja luopua uudesta ulkopuolisesta ilmanvaihtorakennuksesta. Myös hissien rakentamisesta voidaan luopua ja näyttelyt rakennetaan siten, että suurimpien esineiden siirrot hoidetaan ammattimaisen haalauksen avulla tai sijoitetaan Taidemuseon näyttelytiloihin. Aikaisemmin mm. suuret Eliel Saarisen suunnittelemat vitriinikaapit on siirretty onnistuneesti kaupungintalon 3. kerroksen aulaan sekä samoin aulassa oleva piano. Ratkaisut vaikuttavat olennaisesti myös kustannusarvioon.

Keskeisenä ajatuksena on, että Taidemuseon tiloja voidaan hyödyntää huomattavasti nykyistä paremmin näyttelytoimintaan. Osa tiloista on nyt tukitiloja ja osittain myös toisarvoisessa käytössä ja ne on tarkoitettu ottaa näyttely- ja yleisökäyttöön. Tälläkin hetkellä museorakennuksien varastoissa on todella merkittävä määrä museoaineistoa ja vain pieni osa esineistöstä on Pohjois-Karjalan museossa ja Taidemuseossa aina kerrallaan esillä. Koko aineiston pitäminen aina näytteillä ei ole mahdollista eikä edes perusteltua. Museot ja tilakeskus selvittävät varastotilojen tarvetta ja asia ratkaistaan, kun tilatarve on täsmentynyt. Pidempiaikaiseen varastointiin ei ole tarkoituksenmukaista käyttää kaupungin parhaimmilla paikoilla sijaitsevia tiloja. Suunnitteilla on tilojen hankinta kokoelmakeskusta varten ja samaan yhteyteen on tarkoitettu sijoittaa myös museoiden tarvitsemat verstastilat.

Muokattu hankesuunnitelma noudattaa edelleen aiemmin hyväksytyjä linjauksia.

Sinisen Virran museokonseptissa (hyväksytty KV 31.8.2020 osana kulttuuripaikkasuunnitelmaa) on linjattu seuraavasti kaupungintalon näyttelytoiminnasta: *"Perinteiset museotoiminnan vaihtuvat näyttelyt ratkaistaan niin, että järjestetään Elielin eri kerroksissa vuorovuosin, parin vuoden välein vaihtuvat teemanäyttelyt. Toisaalta voidaan käyttää museoiden yhteisenä vaihtuvien näyttelyjen tilana taidemuseon tiloja."*

Taidemuseon osalta konseptiin on linjattu: *"Ensimmäisen kerroksen näyttelytilassa mahdollistetaan merkittävien valtiontakuu kuin Joensuun museoiden vaihtuvien näyttelyjen esittäminen. Näyttelyvalinnoissa ja toiminnoissa huomioidaan Sinisen virran museoiden välinen vuoropuhelu -asiakasta huomioiden -kuin myös teemalliset ja elämykselliset näyttelyt."*

Pitkäkestoisia näyttelyitä siis vaihdetaan ja näin saadaan esille jatkuvasti yleisöä kiinnostavia uusia näyttelyitä ja esineitä jopa aiempaa paremmin nähtäville. Nykyinen Carelicumin pysyvä perusnäyttely on ollut samanlainen vuodesta 2011 saakka. Nykyisessä näyttelyssä on esineiden lisäksi myös paljon seinillä isoilla "plansseilla" sanoin ja kuvin kerrottua historiaa. Nykypäivänä samat asiat voidaan tuoda paremmin esille esim. videoesityksinä ja virtuaalisine kerrontoineen huomattavasti pienemmässä tilassa. Pelkästään näyttelyntilan laajuus ei määritä sen kiinnostavuutta.

Mukulakatu on ajateltu uudessa suunnitelmassa sijoitettavaksi esimerkiksi Taidemuseoon ja kaupungintalossa olevat ns. kellariklubin tilat voidaan osoittaa sinne paremmin soveltuvalla toiminnalla yhteistyössä teatterin ja teatteriravintolan kanssa.

Kaupungintalon vuoden 1998 valmistuneessa remontissa rakennuksen esteettömyyttä parannettiin merkittävästi. Korjaustöiden yhteydessä olennaisimpia ratkaisuja talon esteettömyyden toteuttamiseksi olivat uuden esteettömän pääsisäänkäynnin rakentaminen katutasoon, henkilöhissien rakentaminen siten, että esteetön liikkuminen mahdollistettiin kaikkiin kerroksiin talon molemmissa siivissä.

Nyt museota koskeva hankesuunnitelma sisältää useita esteettömyyttä parantavia toimenpiteitä, kuten WC-tilojen muutokset nykymääräysten mukaisiksi, valaistukseen ja kulkemiseen liittyvät parannukset ja esteetön kuunteluympäristö.

Vaikka museotoimintaan tarvittavien tilojen esteettömyyttä parannetaan, ei kaikkia tiloja vanhassa suojelurakennuksessa saada täysin esteettömiksi ja helposti liikuttaviksi kaikkien kävijäryhmien osalta. Esteettömyyttä, kuten muutakin suunnittelua on toteutettava rakennuksen ehdoilla. Esteettömyys on varmistettava suojelurajoitukset huomioiden, olipa rakennuksen käyttötarkoitus jatkossa mikä tahansa.

Osa nykyisistä museontiloista tarvitaan hallinnontilojen arkisto- ja varastotiloiksi, samoin mikäli toteutetaan kulkuyhteys Torikatu 19 tiloihin asiakkaille palvelupisteeltä, joudutaan puuttumaan museon nykyisiin tiloihin. Asiakaspalvelupiste on sijoitettu suunnitelmissa valtuuston päätöksen mukaisesti Carelicumin katutasoon.

Kaupungintalosta muutos museoksi-hankesuunnitelman laatiminen oli vuoden 2021 talousarviotavoitteena. Talousarvion mukaisesti suunnittelussa otettiin huomioon museon ja rakennuksessa toimivan kaupunginteatterin toiminnan yhteensovittaminen.

Parhaillaan käsittelyssä olevassa hankesuunnitelmassa päiväys 7.9.2022 on kuvattu tarkemmin museotoiminnan kokonaisuutta tulevaisuudessa ja myös kaupungintalon muutostöiden kustannusarvio on päivitetty. Suunnitelmia ja toiminnan kokonaisuutta esiteltiin kaupunginvaltuutetuille 5.9.2022 järjestetyssä iltakoulussa.

Taidemuseon peruskorjaaminen

Taidemuseon rakennuksen peruskorjauksen tarve on tunnistettu. Taidemuseon sekä muiden korttelin rakennusten kuntotutkimukset valmistuvat syksyn 2022 aikana. Tämän jälkeen arvioidaan, mitä peruskorjaustoimia rakennukseen on tarpeen tehdä ja minkälaiset ovat korjaamisen kustannukset. Suunnittelussa voidaan ottaa huomioon myös museoiden uuden toimintakonseptin tuomat tarpeet ja mahdollisuudet. Taidemuseon korjauksen ja toiminnallisuuden hankesuunnittelu on luontevaa käynnistää sen jälkeen, kun tieto rakennuksen kunnostamistarpeesta on selvillä.

Musiikki- ja kulttuuritalo

Musiikki- ja kulttuuritalon sijaintia on vuosien aikana pohdittu useita kertoja. Mm. konservatorion hankesuunnittelun yhteydessä helmikuussa 2019 kaupunginhallituksen ja kulttuuri- ja liikuntalautakunnan iltakoulussa esillä mahdollisina sijainteina olivat: Lähtelänmäki (Tiedepuiston takana), Hasanniemi, Ystävyyspuisto, Taidemuseonkortteli ja Carelicumin kortteli. Myös muita selvityskohteita on ollut esillä kuten Juhanalan koulun tontti Niinivaaralla, Sortavalankatu, Penttilänkatu-Suursahankatu-kulmaus, Koivuniemen kenttä tai Linnunlahden koirankoulutuskenttä. Joidenkin esille nousseiden vaihtoehtojen osalta on jo suunnittelu, ja päätökset edenneet muuhun suuntaan eivätkä ne ole enää mahdollisia. Jokivarressa tai Pyhäselän rannalla keskustan tuntumassa ei ole käytettävissä riittävän suurta soveltuvaa maa-aluetta kyseiseen käyttöön.

Kaupunginhallitus evästi 3.2.2020 kulttuuripaikkasuunnitelman laatimista. Kaupunginhallituksen toimeksiannon mukaan keskeistä on huomioida olemassa olevien tilojen tehokas hyödyntäminen ja mahdolliset suojelukohteiden käyttötarkoituksen muutokset sekä maksimoida kaupungin omien tilojen käyttö siten, ettei uusien tilojen rakentamista suunnitella tarpeettomasti. Suunnitelmaan edellytettiin myös sisällytettävän kärkihankkeeksi nimenä musiikki-/kulttuuritalosta kaksi tarveselvitystasosta vaihtoehtoista selvitystä. Poliittisen ohjauksen jälkeen tehtiin selvitykset Musiikki- ja kulttuuritalon sijoittamisesta Ystävyyspuistoon ja Carelicumin kortteliin.

Osana hallinnon tilojen keskittämistä ja kulttuurin keskeisiä tilaratkaisuja koskevaa päätöstä kaupunginvaltuusto päätti, että musiikki- ja kulttuuritalon hankkeiden toteuttaminen ja aikataulutus Carelicum vaihtoehdon mukaisesti ratkaistaan tarkemmin seuraavan valtuustokauden strategiassa ja siitä johdetuissa talousarvioissa.

Kaupunginvaltuusto (15.11.2021) on päättänyt osana kaupungin strategiaa seuraavasti: "Valtuustokauden aikana valmistellaan Carelicumin kortteliin sijoittuva musiikki- ja kulttuuritalon hankesuunnitelma vuosina 2023–2024, jonka jälkeen ratkaistaan hankkeen toteutusmuoto ja alustava toteutusaikataulu."

Kulttuuripaikkarakentamisen kokonaisuus

Kulttuuripaikkasuunnitelma on hyväksytty Joensuun kaupunginvaltuustossa 30.8.2020 ja sen perusteella on hyvä käsitys kulttuuripaikkarakentamisen tarpeista. Keskeisiksi hankkeiksi tunnistettiin musiikki- ja kulttuuritalo ja museon konseptointi. Esille nousi myös tarve 150–200 paikkaisesta moneen kulttuurikäyttöön sopivasta tilasta.

Kulttuuritilahankkeita on sovitettu kaupungin talousarvioissa investointiraameihin tehtyjen linjausten mukaisesti. Tänä vuonna on otettu käyttöön konservatorion uudet tilat. Sirkkalan koulun yhteyteen ollaan toteuttamassa kulttuuripaikkasuunnitelmassa tärkeäksi nousutta black box – salia, jota koskeva hankesuunnitelma hyväksyttiin 2020 ja salin on tarkoitus valmistua 2023. Salissa on mahdollista järjestää tilaisuuksia, johon mahtuu noin 160. Toteutus noudattaa tehtyä linjausta olemassa olevien tilojen hyödyntämisestä ja voidaan maksimoida kaupungin omien tilojen käyttöä.

Valmisteluprosessit ovat pitkiä ja niiden uudelleen aloittaminen lykkää hankkeita helposti pitkälle tulevaisuuteen.

Kaupungin arvokiinteistöjen ja keskustan tyhjillään olevien koulukiinteistöjen tuleva käyttö ja omistusjärjestelyt:

Tyhjillään olevin koulukiinteistöjen käytöstä on luovuttu perustelluista syistä. Rantakadulla sijaitsevien aiemmin konservatorion käytössä olleiden rakennusten käyttö on päätynyt ja konservatorio toimii nyt Yliopistokadulla uudisrakennuksessa. Rantakatu 31 (konservatorio) asemakaavan muutos on käynnistynyt vuonna 2022 (kaavoituskatsaus KV 2022) ja tontinluovutuskilpailutus on hyväksytty käynnistettäväksi (Kaupunkirakennelautakunta 30.8.2022 § 122).

Lyseon lukion toiminta on siirretty Tiedepuistolle, koska vanhan lukiorakennuksen ilmanvaihto oli riittämätön täysimittaiselle käytölle. Kaupunki on tehnyt päätöksiä tulevista omistusjärjestelyistä vuosittain talousarvion yhteydessä. Vuoden 2022 talousarvion yhteydessä on päätetty Rantakatu 30 (konservatorio) rakennuksen myynti ja Koskikatu 8 (Lyseon lukio) myynti (Talousarviokirjan 2022 Liite 4).

Omistusjärjestelyjä pohdittaessa lieenee selvää, että kaupunki ei tule luopumaan kaupungintalosta eikä taidemuseon rakennuksesta, joten niiden käyttö omiin toimintoihin tulee varmistaa kaikissa vaihtoehtoisissa ratkaisuissa ja todentaa kulttuuriperinnön vaaliminen arvokohteiden muodossa kaupungissamme.

Myös KOy Maakuntatalon (nykyinen Carelicum) omistusta on järkevää hyödyntää mahdollisimman tehokkaasti kaupungin omaan toimintaan, sillä sijainti ja mahdollisuudet kohteen hyödyntämiseen ovat hyvät. KOy Maakuntatalon tilojen käytön ratkaisevana tekijänä on myös mahdollisen tulevan kulttuuri- ja musiikkitalon tilaratkaisut (KV 31.8.2020 § 72). Mikäli kaupungin omaa palvelutuotantoa ei tulevaisuudessa ole riittävästi täyttämään KOy Maakuntatalon omistuksia, on kaupungilla mahdollisuus asettaa osakeomistuksia myyntiin. Kohde on helpommin myytävissä, kuin edellä mainitut arvokohteet.

Valmistelijat: johdon asiantuntija, tilakeskuksen johtaja, kulttuurijohtaja

Kaupunginjohtajan päätösehdotus:

Kaupunginhallitus ehdottaa, että kaupunginvaltuusto päättää

merkitä edellä olevan vastauksena valtuutettu Timo Vornasen ynnä muiden valtuustoaloitteeseen ja todeta aloitteen loppuun käsitellyksi.

Päätös:

Asia käsiteltiin kokouksessa esityslistan järjestyksestä poiketen §:n 342 jälkeen.

Ehdotus hyväksyttiin.

Keskustelun aikana Jussi Wihonen ehdotti asian palauttamista uudelleen valmisteltavaksi. Puheenjohtaja totesi ehdotuksen rauenneen kannattamattomana.

Jussi Wihonen ilmoitti jättävänsä asiasta eriävän mielipiteen. Eriävän mielipiteen kirjalliset perustelut ovat pöytäkirjan liitteenä.

Tilakeskuksen johtaja Joni Sorjonen, johdon asiantuntija Anu Näätänen, kulttuurijohtaja Katriina Leppänen ja museon johtaja Tarja Raninen-Siiskonen olivat kokouksessa asiantuntijoina asian käsittelyn aikana.